

"Gayr-ı mütenâhi tesbihat yaptırıyor, gayr-ı mahdut tecelliyât-ı cemâliye ve celâliye ve kemâliyesini gösteriyor." Madde için, varlık için "sınırsız" ifadesi kullanılır mı?

Gayr-ı mütenâhi, sonsuz demektir. Beka kelimesi çoğu zaman "devam" mânâsına kullanıldığı gibi, "sonsuz olma" da insan idrakinin kavramaktan aciz olduğu kadar çok mânâsına kullanılmaktadır.

Üstad Hazretleri bu mânâyâ Muhakemat adlı eserinde şöyle işaret ediyor:

"Kitab-ı âlemin evrakıdır eb'ad-ı namahdud,
Sutur-u kâinat-ı dehrdirâsâr-ı namâdud.
Basılmış destgâh-ı levh-i mahfuz-u tabiatta,
Mücessem lâfz-ı mânidardır âlemde her mevcud."

"Hoca Tahsin'in '*namâdud*' ve '*namahdud*'dan muradı nisbîdir; hakikî lâyetenâhîlik değildir."(1)

Bir tek insanda yüz trilyon hücre, her hücrede bir o kadar atom bulunduğu düşünülürse, bir insan bedeninin yaptığı tesbihatın bile rakamlara sığmayacak kadar çok olduğu anlaşılır. Bütün hücreler ve atomlar âlemini birlikte düşündüğümüzde meselenin azameti daha iyi anlaşılır.

Şu uçsuz bucaksız kâinat, şu bitmek bilmez yol, sayısız atomlar, haddi hesabı olmayan nimetler gibi ifadeleri hepimiz kullanırız. Aslında biliyoruz ki bunların bir sonu ve sınırı vardır. Ama itibarî ve nisbî olarak bunlar insanlar arasında çokça kullanılmaktadır.

(1) bk. [Muhakemat, Üçüncü Makale, Birinci Maksat.](#)